

II
ЗАХІДНОПОЛІСЬКО-ІНОДІАЛЕКТНІ
ПАРАЛЕЛІ

УДК 811.161.2'282.2(477.52/6)

Юлія Абрамян
(Луганськ)

НАЗВИ СТЕБЛА Й ЛИСТЯ ГОРОДНІХ РОСЛИН У СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ТА ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті розглянуто назви стебла й листя городніх рослин у східнослобожанських та західнополіських говірках з точки зору динаміки репертуару лексем цієї семи. Цьому сприяло зіставлення найменувань на різних часових зрізах: на початку ХХ ст. (Словарь української мови за редакцією Б. Грінченка), середина ХХ ст. (Атлас української мови), сучасний стан говірок.

Ключові слова: лексема, сема, словотвірні й динамічні варіанти, номен.

Абрамян Ю. Названия стебля и листьев огородных растений в восточнослобожанских и западнополесских говорах.

В статье рассмотрены названия стеблей и листьев огородных растений в восточнослобожанских и западнополесских говорах с точки зрения динамики репертуара лексем этой семы. Этому содействует сопоставление наименований на разных временных срезах: в начале ХХ ст. (Словарь украинского языка под редакцией Б. Гринченко), середина ХХ ст. (Атлас украинского языка), современное состояние говоров.

Ключевые слова: лексема, сема, словообразовательные и динамические варианты, номен.

Abramjan U. The names of the stalk and the leaves of the vegetable plants in the east slobozhanshina and west polissya dialects

The article deals with the names of the stalk and leaves of the vegetable-growing plants in Eastern Slobozhanshina and Western Polissya dialects in the view of the lexemes repertoire dynamics of this seme. It happened because of the names comparison in different time zones: at the beginning of the XX century (The Ukrainian Dictionary edited by Grinchenko B.), in the middle of the XX century (The Ukrainian language atlas), the modern dialects condition.

Key words: lexeme, seme, word building and dynamic variants, nomen.

Постановка наукової проблеми. Рільництво та городництво в усі часи відігравало важливу роль у житті українців, тому одним із найдавніших шарів лексичного складу української мови є сільськогосподарська лексика, що несе інформацію про духовну й матеріальну культуру мовців, адже сформована вона була упродовж століть. Лексику традиційного сільськогосподарського виробництва вивчали дослідники діалектної мови різних регіонів: М. Никончук – Правобережне Полісся, Й. Дзензелівський – Закарпаття, П. Гриценко – Одещина, В. Ващенко – Наддніпрянщина, Я. Вакалюк – Прикарпаття, Г. Козачук, О. Данилюк – Волинь, В. Прокопенко, І. Колісник – Буковина, М. Тимченко – Миколаївщина, М. Безкишкіна – Сумщина, Т. Тищенко – подільсько-наддніпрянське суміжжя, Р. Сердега – Харківщина та ін. Сільськогосподарська лексика Східної Слобожан-

щини ще не була предметом окремого дослідження, а отже, відсутній і системний опис цієї групи лексики, що зумовлює **актуальність** нашої роботи.

У статті ми ставимо **завдання** зіставити репертуар лексем назв стебла та листя городніх рослин східнослобожанських та західнополіських говірок при залученні матеріалу *Словаря української мови* за редакцією Б. Грінченка. **Мета** статті – з'ясувати напрямки динаміки маніфестантів семи 'стебло й листя городніх рослин' як складової частини сільськогосподарської лексики українських східнослобожанських говірок.

Говіркам, що побутують на сході Слобожанщини, із початку їх формування властива різнодіалектність і різномовність, адже становлення відбувалося за участю поліських, полтавських, подільських, центральнослобожанських та інших говірок, що пов'язано з заселенням і дозаселенням краю, а створення лексичної системи зазнало ще й додаткових впливів російської мови.

Джерелами дослідження є *Словарь української мови* за редакцією Б. Грінченка [5], що був укладений, як відомо, на початку ХХ ст., Атлас української мови – АУМ [2; 3], матеріали до якого було зібрано в середині ХХ століття, *Словник західнополіських говірок* [1] та власні спостереження автора, які відображають сучасний стан східнослобожанських говірок.

У *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка зафіксовано порівняно невелику кількість назв городніх рослин, культивованих на той час в Україні: картопля, буряк, морква, огірки, квасоля, гарбуз, кавун, диня тощо. Назви на позначення стебла й листя основних сільськогосподарських культур загалом репрезентовано близько сорока лексемами (ураховуючи морфемні й фонетичні варіанти), тридцять з них наповнюють сему 'стебло й листя конкретних городніх рослин'.

Значну групу становлять найменування, що мають загальне значення й можуть означати стебла й листя будь-якої культури: *бадилина*, *бадилля* (*баділля*), *гич*, *гича*, *гичаль*, *гичал(л)я*, *гичка*. Окремі назви такого типу позначають стебла конкретних рослин, хоч етимологічно не споріднені з їхніми назвами, наприклад: *батіг* (*батогои*) – лексема вживана на позначення переважно стебел огірків і динь; *ботвина* – листя буряків; *натиння* – стебло картоплі; *гудина*, *огудина* (*огудиння*) – стебло кавунів, динь, огірків та гарбузів. Переважну ж більшість найменувань на позначення стебла та листя рослин становлять лексеми, що походять від назв самої рослини, наприклад: бандура (бандурка) – *бандурчанка*, *бандурчиння*; бараболя – *бараболиння*; біб (боби) – *бобовиння*, *бобовиця*, *бобов'янка*; буряк – *буряковиння*, *бурячиння*; груля – *грулянка*, *грулина*; картопля – *картопління*; комперя (комферя), *компір* – *комперянка*; морква – *морквиння*, квасоля (хвасоля) – *хвасолиння* тощо. Крім того, для реалізації семи 'стебла стручкової рослини' зафіксовано лексему *стриюковиння*.

У III томі АУМ (Донеччина, Слобожанщина і суміжні землі) подано три карти, які демонструють просторове розміщення назв стебла й листя городніх культур. Так, у карті № 102 сема 'гичка буряків' представлена чотирма лексемами: gичка , s'векла , бур'а'чин':а , бот\|ва ; сема 'морквиння' (карта № 103) – сімо-

ма лексемами: *гичка, бот'ва, ба'дил':а (будил':а), бил':а, о'гудина, с'векла*; сема 'картоплиння' (карта № 104) – десятьма лексемами: *картоп'лин':а (картох'лин':а, картош'ин':а), гичка, бот'ва (бут'ва), ба'дил':а (будил':а), бил':а, о'гудина*. А на позначення більш узагальненої семи 'листя городніх культур' у карті № 105, крім видових назв *бур'а'чин':а, морк'вин':а, картоп'лин':а*, зафіксовані назви, які виявляють найбільший рівень лексичної абстракції, наприклад, лексема *гичка* вживана не лише на позначення семи 'листя буряків і картоплі', а разом з лексичним варіантом *бот'ва* представляє семи 'листя буряків і моркви', 'листя буряків', 'листя картоплі', 'листя моркви'. П'ять лексем – *гичка, бот'ва, ба'дил':а, бил':а, о'гудина* репрезентують сему 'листя картоплі й моркви'; а лексеми *ба'дил':а, бил':а* та *о'гудина*, крім того, ще й відображають семи 'листя картоплі' та 'листя моркви'. Отже, в АУМ (III) ми виявили сім назв на позначення стебла й листя городніх рослин, поданих у *Словарі української мови*, а саме: *ба'дил':а, гичка, о'гудина, с'векла, бур'а'чин':а, картоп'лин':а* (у *Словарі* представлений фонетичний варіант цієї лексеми – *картопління*), *бот'ва* (у *Словарі* зафіксована лексема *ботвина*). Усі лексеми, зафіксовані в АУМ (III, кк. 102, 103, 104, 105) активно функціонують у сучасних українських східнослобожанських говірках, про що свідчать наші власні польові дослідження, наприклад, лексема *с'векла* (Гонч; Ман; Пис; Новпск; Пр; ПлП; Маньк; МалО; Новочер; Білк; Тр; Лантр; Білов; Заайд; Свист; Хом; Крем; Червопоп) і *свекла* (Зак; Білов; Куряч; Бонд; Макарт), що репрезентує сему 'стебла й листя буряка'.

Назви стебла й листя культивованих рослин, зафіксовані в східнослобожанських говірках, є одно- і двокомпонентними. Однокомпонентні утворені такими способами: по-перше, морфологічним – від лексем на позначення окремих рослин (*морква – морк'вин':а; мор'коўка – морко'вин':а; бур'ак – бур'а'чин':а / бур'а'ч'ін':а; картопл'а – картоп'лин':а; картошка – картош'ин':а; ка'пуста – капу'стин':а; пом'ідор – пом'ідо'рин':а, каба'ч'ок – каба'ч'ін':а; ка'вун – каву'нин':а; боби – бобо'вин':а; ква'сол'а – квасо'лин':а / хвасо'лин':а; горох – горохо'вин':а / горош'ин':а; гар'буз – гарбу'зин':а / гарбу'зине'н':а / гарбу'з'ач':а; ог'і'рок – ог'і'р'ач':а*). Отже, спосіб творення цих лексем такий же, як і тих, що зафіксовані в *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка, а у зв'язку зі збільшенням кількості назв культивованих рослин відповідно зросла й кількість лексем на позначення стебла й листя рослин. По-друге, у східнослобожанських говірках виявлені назви, не мотивовані найменуванням окремих конкретних культур, а утворені від етимологічно відмінних основ: *билка, ба'дилка, ба'дилочка, бил':а, ба'дил':а, бо'ду'лин':а (бади'лин':а), бо'т'ва, бо'т'вин':а, гич'ка, о'гуди'на (о'гуди'на), о'гудин':а, о'гуди'нин':а*. В основному ці назви можуть уживатися для позначення стебла й листя різноманітних городніх рослин і мають узагальнене значення, а при потребі розрізняються за допомогою додаткових слів (іменників у родовому відмінку): *билка мор'коўки; бил':а ква'сол'і; ба'дилка ка'пусти; о'гуди'на с каву'н'ів* тощо, так з'являються двокомпонентні назви. Менш поширена двокомпонентна описова форма, побудована за схемою: *листя + назва рослини: лист'а пом'ідор'ів; лист'а мор'коўки, лист'а ка'пусти, ог'і'р'ач'е (оги'р'аче) лист'а*

тощо. Проте окремі назви означають стебла й листя лише певних груп рослин, наприклад: лексема *гич'ка* вживана в основному на позначення стебла й листя буряків та моркви, в окремих випадках – картоплі. Лексеми *огудиена* (*огудиена*, *огудин':а*) та *батог* означають стебла й листя огірків, гарбузів, кабачків, патисонів, кавунів тощо, а в окремих говірках виявлені інші репрезентанти семи 'стебло й листя' цих городніх рослин: *плакут'* (Данил; Семик), *ворин':а* (Дмитр; Цар); *пл'ит'і* (*плет'і*) (Данил; Семик) тощо. Окрім цього, у східнословобожанських говірках зафіксовані назви, котрі означають стебла й листя лише певних рослин, наприклад: стебло й листя капусти – *лапустин':а* (Сват); *рило* (Зак); стебла й листя патисонів – *хабу'рин':а* (Новоник) тощо.

Отже, лексеми, що наповнюють сему 'стебла й листя городніх рослин', зафіксовані в *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка та АУМ (III, кк. 102, 103, 104, 105), у сучасних східнословобожанських говірках активно функціонують, за винятком назв, утворених від найменувань рослин, непригаманних східнословобожанським говіркам (наприклад, бандура (бандурка) – *бандурчанка*, *бандурчиння*; бараболя – *бараболиння*; груля – *грулянка*, *грулина*; комперя (комферя), компір – *комперянка*). Отже, з понад тридцяти лексем, які наповнюють сему 'стебла й листя городніх рослин', зафіксованих у *Словарі української мови* в сучасних східнословобожанських говірках функціонує десять (*бадил':а*, *бот'ва*, *гич'ка*, *огудиена*, *огудин':а*, *бур'ачин':а*, *хвасолин':а*, *морквин':а*, *свекла*, *стеблина*). Крім того, репертуар найменувань значно розширився за рахунок словотвірних, фонетичних варіантів назв та виникнення нових номенів, наприклад: *билка*, *бадилка*, *бил':а*, *бо'дулин':а* (*бадилин':а*), *бот'ва*, *огудиена* (*огудиена*), *огудинин':а*, *морковин':а*, *бур'аковин':а*, *картоплин':а*, *картошин':а*, *капустин':а*, *лапустин':а*, *пом'ідо'рин':а*, *кабач'ин':а*, *каву'нин':а*, *квасолин':а* (*хвасолин':а*), *гороховин':а*, *горох'він':а*, *горох'їўка*, *горошин':а*, *гарбуз'ин':а*, *гарбузине'н':а*, *гарбуз'ач':а*, *ог'ір'ач':а*, *плакут'*, *ворин':а*, *рило*, *пл'ит'і* (*плет'і*), *плет'ин':а*, *хабу'рин':а*, *листви'ця* (усього тридцять одне найменування). Отже, у сучасних східнословобожанських говірках нами зафіксовано більше сорока лексем, що репрезентують сему 'стебло й листя городніх рослин'.

У II томі АУМ (Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі) продемонстровано лексичну реалізацію трьох сем, що мають значення стебла й листя конкретних рослин. На позначення семи 'картоплин' у західнополіських говірках (АУМ II, к. № 324) зафіксовано шість лексем з фонетичними та морфемними варіантами: *картоплин':а*, *бул'бин':а* (*бул'бовин':е*, *бул'бов'їанка*), *гич* (*гичка*, *гичина*), *бадил':а*, *бет':а*, *лабуз'ин'(:)а*. Надзвичайно широко представлена реалізація семи 'огірчиння' (II, к. № 325): *хми'лин'(:)а* (*хмилин'(:)е*, *бадил':а*, *бет':а*, *огур'очни(і)к* (*ог'ір'чин:ик*, *гур'очник*), *ог'ір'чин':а* (*г'ір'чин'а*, *гур'чин':е*), *гурк[о'в]ін':е* (*гурковин':е*), *сте'б'лин':а* (*сте'бел':е*), *огудин':а* (*гудин'а*, *гудин'е*). Сема 'бурячиння' (II, к. № 326) репрезентована шістьма лексемами (ураховуючи фонетичні й морфемні варіанти): *на'тина*, *бур'ачин'(:)а* (*бур'ачин'(:)е*), *бот'вин'а*, *свеклин'а*, *гичка* (*гич*, *гичин'(:)а*), *лист'а бур'акове*, *лист'а* (з) *бур'ак'їў*. Матеріали АУМ засвідчують, що шість лексем, зафіксованих *Словарем українсь-*

кої мови за редакцією Б. Грінченка для реалізації тих самих сем: картоп^лин':а, гич (гичка, ги^чина), ба^ддил':а, бот^вин'а, оз^удин':а, свек^лина (у *Словарі* подано лексему свекла), мають незмінне значення й фонетичне оформлення, інші кілька лексем, вживані на позначення відмінних сем. Наприклад, лексема на^тина в АУМ (II, к. № 325) репрезентує сему 'бурячиння', а в *Словарі української мови* має більш широке значення: *натиня* – стебло, ботва (указівка на вид подається у дужках – картопляна), тобто з часом відбулося звуження та зміна значення назви, про що свідчить фіксація лексеми в *Словнику західнополіських говірок* за редакцією Г. Аркушина зі значенням 'листя буряків'. Лексема лабу^зин'(:)а, зафіксована в *Словарі української мови*, указує, по-перше, на листя бур'янистої трави, а, по-друге, на листя, що вкриває початок кукурудзи, в АУМ (II, к. № 324) ця лексема має дещо інше семантичне значення – уживана для реалізації семи 'картоплиння'. Отже, у західнополіських говірках лексема набула більш конкретного значення й називає стебла й листя певної городньої рослини – картоплі, у *Словнику західнополіських говірок* лексема не зафіксована, що свідчить, імовірно, про її архаїзацію. Лексема стеб^лина, що позначає сему 'стебло рослини', зафіксована й у *Словарі української мови*, і в АУМ (II, к. 325) для реалізації семи 'огірчиння', щоправда, в іншому фонетичному оформленні – сте^блин':а (сте^бел':е), вірогідно, є вихідною для творення нових лексем, що активно побутують в західнополіських говірках. А от лексема ^лбет':а, яка в АУМ (II, кк. № 324, 325) репрезентує семи 'огірчиння' і 'картоплиння', у сучасних західнополіських говірках, як свідчать матеріали *Словника західнополіських говірок*, ще більше розширила своє значення й реалізує семи 'стебла і листя гарбузів', 'стебла й листя картоплі', 'листя буряків', у *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка не зафіксована, що, імовірно, свідчить про її недавнє виникнення, адже ввійшла вона в мовлення лише в середині ХХ ст.

Сучасні відомості про назви городніх рослин та їх стебла й листя подано в *Словнику західнополіських говірок* Г. Аркушина. Вони дещо поновлюють і урізноманітнюють інформацію, зосереджену в АУМ (II), який подає, як було уже зазначено, лексичну реалізацію всього трьох сем: 'картоплиння', 'огірчиння' та 'бурячиння'. У *Словнику західнополіських говірок* зафіксовані назви на позначення стебла й листя деяких основних сільськогосподарських культур, загалом репрезентовано двадцять чотири лексеми, урахувуючи морфемні й фонетичні варіанти, зокрема й ті, які ми виявили й у *Словарі української мови*, в АУМ (II), їх нараховуємо п'ять: ^лгичка, ба^ддил':е, на^тина, бот^ва (бут^вин':е), бур'^ачин':е. Семантика лексем досить широка (окрім лексеми бур'^ачин':е), наприклад, лексема ^лгичка у її фонетичних і морфемних варіантах зафіксована в трьох вищеназваних джерелах для реалізації різних сем: від узагальненої 'листя багатьох городніх рослин' (*Словарі української мови*) до більш конкретної 'стебла й листя картоплі' та 'листя буряків' в АУМ (II, кк. № 325, 326) і *Словнику західнополіських говірок*. Більшість назв на позначення стебла й листя городніх рослин, зафіксованих у *Словнику західнополіських говірок*, не виявлені ні в *Словарі української мови*, ні в АУМ (II). За структурою це - однокомпонентні назви, які утворені, по-перше, від найменувань

рослин: лексеми *горох^лвин':e*, *горох^л'анка* уживані на позначення стебла й листя гороху; лексема *бобо^лвин':a* реалізує сему 'стебла й листя квасолі'; лексема *диник*, *ди^лничник*, *дино^лвин':e*, *дину^лшин':e* – 'стебла і листя гарбузів' (у західнополіських говірках лексема *дин'а* вживана на позначення семи 'гарбуз'). По-друге, лексеми, уживані на позначення стебла й листя окремих рослин, але не мотивовані їхніми найменуваннями, усього сім лексем: *хме^ллин':e*, *бел':e* маніфестують сему 'стебла й листя картоплі'; *хми^ллин':e* – 'листя і стебла огірків'; *гурди* – 'листя буряків'; *сту^лпак* (*сту^лпак*) – 'сухе стебло тютюну без листя'; *ст^лрибах* – 'стебло картоплі без листя'; *палку^лни* – 'стебла картоплі без листя, яке об'їли колорадські жуки'. По-третє, лексеми, що уживані на позначення стебла й листя багатьох різних городніх рослин, їх усього дві: лексемою *стри^лбул':e* реалізована сема 'стебла картоплі чи іншої рослини без листя', а лексема *корч* має більш широке значення, адже реалізує сему 'стебла рослин'. Отже, у *Словнику західнополіських говірок* виявлено дванадцять лексем (не беремо до уваги фонетичні й морфемні варіанти), які не зафіксовані ні в *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка, ні в АУМ (II). Вони є, на наш погляд, власне діалектними новотворами, поширеними в західнополіських говірках.

Отже, залежно від того, чи є найменування стебла й листя городніх культур загальноживаними або ареально обмеженими у вжитку, ми виділили чотири групи найменувань. До першої групи включено лексеми, які функціонують в українських східнословобожанських та суміжних говірках, про що свідчать відомості АУМ (III) та власні польові дослідження: *во^лрин':a*, *каба^лч'ін':a*, *каву^лнин':a*, *капус^лтин':a*, *ли^лстви^лц'а*, *морко^лвин':a*, *пом'ідо^лрин':a*, *пла^лкут*, *пл'іт'і* (*плет'і*), *рило*, *хабу^лрин':a*, *квасо^ллин':a* (*хвасо^ллин':a*) (до речі, остання лексема, що репрезентує сему 'стебла квасолі', представлена ще й у *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка), усього чотирнадцять лексем, ураховуючи фонетичні й морфемні варіанти. До другої групи відносимо лексеми, зафіксовані в АУМ (II) та *Словнику західнополіських говірок*, яких не виявлено в східнословобожанському мовленні: *бул'^лбин':a* (*бул'^лбовин':e*, *бул'^лбов'їанка*), *хми^ллин'^(o)a* (*хми^ллин'(:)e*), *хме^ллин':e*, *гурк[о^лв]ін':e* (*гурко^лвин':e*), *на^лтина*, *диник* (*ди^лничник*, *дино^лвин':e*, *дину^лшин':e*), *гурди*, *сту^лпак* (*сту^лпак*), *ст^лрибах*, *палку^лни*, усього вісімнадцять лексем, зважаючи на фонетичні й морфемні варіанти.

Третю групу складають лексеми, яких немає в *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка, але вони зафіксовані в сучасному західнополіському та східнословобожанському мовленні, мають певні розбіжності в фонетичному оформленні та морфемному складі, проте спостережена їх безумовна подібність. Зафіксовано всього дев'ять таких назв, наприклад: номени *ли^лст'а бур'а^лкове*, *ли^лст'а з бур'а^лк'ів* побутують в обох групах досліджуваних говірок; лексеми *би(е)л':a(e)*, *горох^лвин':a(e)*, *горох'їўка* (*горох^л'анка*) функціонують у незначною мірою відмінних фонетичних та морфемних варіантах; лексема *сто^лпін':a*, яка функціонує в східнословобожанських говірках, відповідає лексемі *сту^лпак*, що спостережена в західнополіських говірках, на позначення абсолютно різних сем: 'тверде стебло на редьці' та 'сухе стебло тютюну без листя' відповідно; сема 'стебло й листя

огірків' реалізована у варіантах: *og'ip'ach':a* (у східнословобожанських говірках) та *og'ip'chin':a* (у західнополіських говірках). При всій фонетичній і морфемній варіативності ці лексеми, безумовно, мають спільну вихідну форму, що говорить про їх спорідненість, а деякі з них є досить давнього походження (наприклад, лексеми *быль* < *bulь* "трава, билля, билина", *листь* < *listь* "лист" [4, с. 86] успадковані ще з праслов'янської мови, а лексема *горохвины* засвідчена в творах XVII ст. [4, с. 329]).

Четверту групу наповнюють лексеми на позначення стебла й листя городніх культур, спільні для східнословобожанського та західнополіського діалектного мовлення, і, крім того, представлені в *Словарі української мови* за редакцією Б. Грінченка: *ба|дил':a*, *бот|ва* (*бот|вин'a*), *гич|ка*, *о|гуди|на* (*огу|дин':a*), *бур'|а|чин':a*, *картон|лин':a*, *с|век|ла* (*свек|лина*), *сте|бло* (*стеб|лина*), *бобо|вин':a*, *лабу|зи(i)|н'(:)a* (*лапус|тин':a*). Ці п'ятнадцять лексем є найбільш давніми за походженням (наприклад, успадкована з праслав'янської мови назва – *стѣбло* < *stbblo* "стебло" [4, с. 86], а в пам'ятках XVII ст. зафіксована лексема *бобовины* [4, с. 329] на позначення стебла й листя конкретної рослини) та широкознаними в сучасних українських діалектах.

Висновки. Аналіз матеріалів *Словаря української мови* за редакцією Б. Грінченка, АУМ (II, III), *Словника західнополіських говірок* Г. Аркушина та наші власні записи східнословобожанського мовлення, здобуті експедиційним методом, свідчить, що частина лексичного запасу українських східнословобожанських говірок не зазнала суттєвих змін упродовж останніх ста років. Ці назви є загальноновживаними в різних ареалах України, їх фіксують і сучасні словники літературної мови, і словники, що вже стали пам'ятками (наприклад, *Словарь української мови* за редакцією Б. Грінченка).

Поява нових лексем, зникнення певної кількості мовних одиниць, загалом свідчить про постійні й неперервні процеси розвитку живого народно-побутового мовлення не тільки в східнословобожанському, але й у західнополіському ареалі.

Ми свідомі того, що в межах цієї статті не можна детально розглянути всю систему змін у лексичному складі говірок навіть однієї семи, а отже, у подальших дослідженнях аналізованого фрагмента лексики говірок української мови у зв'язку з доповненням фактичного матеріалу з усього українського ареалу деякі положення нашого дослідження можуть бути уточненими чи зміненими.

Література

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : в 2 т. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000.
2. Атлас української мови : у 3 т. / ред. кол. : І. Г. Матвіяс, Я. В. Закревська та ін. – К. : Наук. думка, 1984. – Т. 2 : Волинь, Наддністрянщина і суміжні землі. – 1988.
3. Атлас української мови : у 3 т. / ред. кол. : І. Г. Матвіяс, Я. В. Закревська та ін. – К. : Наук. думка, 1984. – Т. 3 : Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі. – 2001.
4. Історія української мови : лексика і фразеологія / В. О. Винник, В. Й. Горобець, В. Л. Карпова та ін. – К. : Наук. думка, 1983.

5. Словарь української мови : у 4 т. / уряд. з дод. власного матеріалу Б. Д. Грінченко. – Репринт. вид. – К. : Лексикон, 1996.

Список скорочених назв населених пунктів Луганщини

Гонч – с. Гончарівка Сватівського р-ну; Ман – с. Маньківка Сватівського р-ну; Пис – с. Писарівка Новопокровського району; Новпск – смт Новопсков; Зак – с. Закотне Новопокровського р-ну; Данил – с. Данилівка Біловодського р-ну; Семик – с. Семикозівка Біловодського р-ну; Дмитр – с. Дмитрівка Новоайдарського р-ну; Цар – с. Царівка Новоайдарського р-ну; Сват – м. Сватове; Новоник – с. Новониканорівка Сватівського р-ну; Пр – с. Просторе Білокуракинського р-ну; ПлП – с. Плахо-Петрівка Білокуракинського р-ну; Маньк – с. Маньківка Білокуракинського р-ну; МалО – с. Малоолександрівка Троїцького р-ну; Новочер – с. Новочервоне Троїцького р-ну; Білк – смт. Білокуракине; Тр – смт. Троїцьке; Лантр – с. Лантратівка Троїцького р-ну; Білов – смт. Біловодськ; Заайд – с. Заайдарівка Новопокровського р-ну; Свист – с. Свистунівка Сватівського р-ну; Хом – с. Хомівка Сватівського р-ну; Крем – м. Кременна; Червпоп – с. Червонопопівка Кременського р-ну; Куряч – с. Курячівка Марківського р-ну; Бонд – с. Бондарівка Марківського р-ну; Макарт – с. Макартетине Новопокровського р-ну.